



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.410.018.01.2021

**Pan
Lech Piekarz**

**Dyrektor
Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej
nr 3 w Puławach**

al. Partyzantów 28B
24-100 Puławy

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrola nr P/21/089 Realizacja zadań opiekuńczo-wychowawczych w domach dziecka

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

ul. Okopowa 7, 20-022 Lublin

T +48 81 461 31 20, F +48 81 461 31 11

llu@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-112, 20-001 Lublin 1

I. Dane identyfikacyjne

| | |
|-------------------------------------|---|
| Jednostka kontrolowana | Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 3 w Puławach, al. Partyzantów 28 B, 24-100 Puławy (dalej: Placówka, POW nr 3). |
| Kierownik jednostki kontrolowanej | Lech Piekarczyk, Dyrektor od 1 stycznia 2021 r. |
| Zakres przedmiotowy kontroli | <ol style="list-style-type: none">1. Zgodność organizacji procesu udzielania pomocy w domu dziecka z obowiązującymi przepisami prawa.2. Działania opiekuńczo-wychowawcze realizowane w domu dziecka.3. Działania w domu dziecka podejmowane w związku z wystąpieniem sytuacji epidemicznej spowodowanej COVID-19. |
| Okres objęty kontrolą | Od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia zakończenia kontroli ¹ . |
| Podstawa prawna podjęcia kontroli | Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² . |
| Jednostka przeprowadzająca kontrolę | Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie |
| Kontroler | Iwona Pacwa, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/96/2021 z 15 czerwca 2021 r. (akta kontroli str. 1-2) |

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W Placówce wszystkim wychowankom zapewniono zindywidualizowane, odpowiednie do ich potrzeb działania opiekuńczo-wychowawcze podejmowane w szczególności na podstawie diagnoz psychofizycznych, planów pomocy dziecku oraz indywidualnych programów terapeutycznych. Wsparciu podejmowanych w ramach Placówki działań służyła współpraca ze specjalistycznymi poradniami i środowiskiem rodzinnym wychowanków. Konsekwentnie realizowano wewnętrzne wytyczne odnoszące się przede wszystkim do zapewnienia bezpieczeństwa dzieci, zwiększenia ich motywacji oraz współpracy z rodzinami.

Przestrzegano określonych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁴, limitów dotyczących wieku oraz liczby dzieci. Stosowano uregulowania wewnętrzne dotyczące zasad jej funkcjonowania w sytuacji epidemicznej oraz zabezpieczono potrzeby wychowanków niezbędne do nauczania w formie zdalnej. W związku z niezatrudnieniem psychologa w Placówce nie prowadzono dla każdego dziecka arkuszy badań i obserwacji psychologicznych.

¹ Z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały wpływ na działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm. (dalej: ustawa o NIK).

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 821, ze zm. (dalej: ustawa o systemie pieczy zastępczej).

Pomimo braku rozstrzygnięć dotyczących ciągłości wcześniej wprowadzonych przez Zarząd Powiatu Puławskiego regulacji w POW nr 3 nie powoływano Zespołów ds. okresowej oceny sytuacji wychowanków. Niezgodnie z obowiązującymi przepisami opiekę nad wychowankami sprawowali specjaliści i osoby niezatrudnione w POW nr 3, co mogło skutkować niepełną realizacją zadań wynikających z ich zakresów obowiązków oraz świadczyć o jedynie formalnej reorganizacji funkcjonującej przed 2021 r. Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej im. Marii Konopnickiej.

Pozostałe nieprawidłowości dotyczyły niezawierania w diagnozach psychofizycznych wychowanków wskazań dotyczących programu terapeutycznego i pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka oraz działań długoterminowych w Planach pomocy dziecku. Miały one charakter formalny i nie wpłynęły na jakość i zakres sprawowanej opieki.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Zgodność organizacji procesu udzielania pomocy w domu dziecka z obowiązującymi przepisami prawa

Opis stanu faktycznego

1.1. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 3 w Puławach została utworzona z dniem 1 stycznia 2021 r.

Zgodnie z uchwałą nr XX/177/2020 Rady Powiatu Puławskiego z dnia 28 października 2020 r. w sprawie przekształcenia Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej im. Marii Konopnickiej w Puławach⁶ oraz nadania statutów placówkom opiekuńczo-wychowawczym: Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej Nr 1⁷, Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej nr 2⁸, Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej nr 3, a także jednostce powołanej do wspólnej obsługi: Powiatowemu Centrum Opiekuńczo-Wychowawczemu⁹, POW nr 3 została utworzona z trzeciej, funkcjonującej w ramach POW im. Marii Konopnickiej, grupy wychowawczej. Do wspólnej obsługi trzech nowo utworzonych placówek powołano jednostkę organizacyjną Powiatu Puławskiego (dalej: Powiat) pod nazwą Powiatowe Centrum Opiekuńczo-Wychowawcze¹⁰. Rada Powiatu uchwaliła, że z dniem 1 stycznia 2021 r. mienie i wszelkie prawa majątkowe POW im. Marii Konopnickiej stają się odpowiednio do przeznaczenia mieniem Centrum i placówek opiekuńczo-wychowawczych, Dyrektor POW im. Marii Konopnickiej staje się Dyrektorem Centrum oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych, wychowawcy zatrudnieni w grupach stają się pracownikami poszczególnych placówek opiekuńczo-wychowawczych, a pozostali pracownicy stają się pracownikami Centrum.

⁵ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Dalej: POW im. Marii Konopnickiej.

⁷ Dalej: POW nr 1.

⁸ Dalej: POW nr 2.

⁹ Dalej: uchwała Rady Powiatu Puławskiego w sprawie utworzenia placówek.

¹⁰ Dalej: Centrum, PCOW.

Według Statutu POW nr 3 jest organizacją wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej Powiatu działającą na podstawie: ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym¹¹, ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹², ustawy o systemie pieczy zastępczej, rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej¹³, statutu oraz innych obowiązujących aktów prawnych. Zapewnia dzieciom oraz osobom, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, zgodną z obowiązującymi standardami, całodobową opiekę i wychowanie. PCOW, jako jednostka obsługująca, zapewnia POW nr 3 obsługę administracyjną, organizacyjną i gospodarczą oraz w zakresie specjalistycznej opieki nad dzieckiem.

(akta kontroli str. 3-6)

Wojewoda Lubelski decyzją z dnia 30 grudnia 2020 r zezwolił Powiatowi, na prowadzenie od dnia 1 stycznia 2021 r. placówki opiekuńczo-wychowawczej typu specjalistyczno-terapeutycznego, pod nazwą Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Nr 3 w Puławach, al. Partyzantów 28B, 24-100 Puławy, z liczbą miejsc 10, na czas nieokreślony.

Według § 3 ust. 1 i ust. 2 Regulaminu Organizacyjnego POW nr 3 przyjętego uchwałą nr 565/2021 Zarządu Powiatu Puławskiego z dnia 19 stycznia 2021 r.¹⁴, POW nr 3 jest placówką opiekuńczo-wychowawczą typu specjalistyczno-terapeutycznego, która może przyjąć do 10 wychowanków. Placówka ta sprawuje nadzór nad dziećmi o indywidualnych potrzebach, w szczególności: legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności oraz orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, wymagających stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii, wyrównania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych, zapewniając im zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, terapeutyczne, logopedyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne.

Dyrektor Placówki wyjaśnił, że do 19 stycznia 2021 r., tj. do dnia przyjęcia przez Zarząd Powiatu Regulaminu Organizacyjnego Placówki, funkcjonowała ona na podstawie statutu - przyjętego przez Radę Powiatu, stanowiącego załącznik do uchwały o jej utworzeniu.

(akta kontroli str. 5-6, 15-20, 41-56, 626-645)

W Placówce, odpowiednio do jej typu, umieszczano dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności lub o potrzebie kształcenia specjalnego wymagające stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii. Tylko jeden z wychowanków nie posiadał ww. orzeczenia, a podjęcie decyzji o umieszczeniu w placówce typu specjalistyczno-terapeutycznego (w marcu 2021 r.) było uzasadnione otrzymanymi informacjami o stanie jego zdrowia. Według diagnozy psychofizycznej wychowanka decyzja o jego dalszym pobycie w POW

¹¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 920, ze zm.

¹² Dz. U. z 2021 r. poz. 305, ze zm.

¹³ Dz. U. Nr 292, poz. 1720 (dalej: rozporządzenie w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej).

¹⁴ Dalej: Regulamin organizacyjny Placówki lub Regulamin organizacyjny.

nr 3 lub o ewentualnej zmianie placówki zostanie podjęta po rozpoznaniu jego możliwości intelektualnych, sporządzeniu diagnozy psychologiczno-pedagogicznej i psychiatrycznej.

(akta kontroli str. 107-108, 484-486)

Zarówno Statut jak i Regulamin organizacyjny Placówki określały spójne cele i zadania POW nr 3 oraz jej organizację. W myśl § 4 ust. 3 Regulaminu organizacyjnego w Placówce zapewniono możliwość przyjmowania dzieci przez całą dobę.

(akta kontroli str. 5-6, 41-56)

1.2. Zgodnie z uchwałą Rady Powiatu w sprawie utworzenia placówek, siedziba POW nr 1 mieści się w Puławach w lokalu przy al. Partyzantów 28/1, POW nr 2 w lokalu przy al. Partyzantów 28/2 zaś POW nr 3 i PCOW w lokalu przy al. Partyzantów 28B. Jak wynika z zaświadczenia wydanego z upoważnienia Starosty Puławskiego ww. lokale, znajdujące się w budynku usytuowanym na działce nr ew. 710/1, spełniają wymagania samodzielnych lokali wskazane w ustawie z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali¹⁵. Na tej samej nieruchomości gruntowej oraz w tym samym, co POW nr 3 budynku oprócz ww. placówek nie zlokalizowano izby wytrzeźwień oraz innych podmiotów, o których mowa w art. 106 ust. 2a ustawy o systemie pieczy zastępczej.

Według uzasadnienia do decyzji Wojewody Lubelskiego¹⁶ (z dnia 30 grudnia 2020 r.), wydanej m.in. na podstawie art. 106 ust. 3 i ust. 3 a, zezwalającej na prowadzenie POW nr 3, podmiot występujący o wydanie zezwolenia spełniał warunki określone w ustawie o systemie pieczy zastępczej i standardy, o których mowa w przepisach, wydanych na podstawie art. 127 tej ustawy.

Lokal będący siedzibą POW nr 3 nie spełniał jednak warunku otrzymania zezwolenia na prowadzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej, wskazanego w art. 106 ust. 3 ustawy o systemie pieczy zastępczej, ponieważ nie posiadał statusu odrębnej nieruchomości. Status taki posiadały wyłącznie samodzielne lokale, w odniesieniu, do których ustanowiono (aktem notarialnym) odrębną własność, która została ujawniona w księdze wieczystej. Odrębna własności lokalu powstaje z chwilą wpisu do księgi wieczystej.

Dyrektor Placówki wyjaśnił, że zgodnie z art. 106 ust. 3 ustawy o systemie pieczy zastępczej lokal, będący siedzibą POW nr 3 został wyodrębniony, czego dowodem jest wydane przez Wydział Architektury i Budownictwa Starostwa Powiatowego zaświadczenie. Wskazał, że z udzielonych mu przez Wydział Polityki Społecznej Starostwa Powiatowego informacji wynika, że procedury związane z dokonaniem wyodrębnienia lokalu w formie aktu notarialnego, a w konsekwencji dokonaniem wpisu w księdze wieczystej są w trakcie realizacji.

Starosta Puławski¹⁷ wyjaśnił, że dla lokalu, w którym mieści się siedziba POW nr 3, nie ustanowiono odrębnej własności w rozumieniu przepisów o własności lokali. Przywołał art. 106 ust. 3a ustawy o systemie pieczy zastępczej wskazując

¹⁵ Dz. U. z 2021 r. poz. 1048.

¹⁶ Dalej: Wojewoda.

¹⁷ Dalej: Starosta.

jednocześnie, że przepis ten umożliwi wojewodzie wydanie zgody na funkcjonowanie w jednym budynku więcej niż jednej placówki opiekuńczo-wychowawczej uwzględniając specyfikę i zadania tych placówek oraz potrzeby lokalnego środowiska. Stwierdził, że budynek, w którym usytuowana jest Placówka spełnia wymogi stawiane samodzielnym lokalom oraz standardy określone w rozporządzeniu w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, a we wniosku o wydanie zezwolenia na prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych Powiat przedstawił warunki lokalowe oraz organizację pracy w Placówce według standardów przywołanego rozporządzenia. Spełnienie warunków określonych w ustawie o systemie pieczy zastępczej i standardów, o których mowa w przepisach, wydanych na podstawie art. 127 tej ustawy potwierdziło również postępowanie administracyjne prowadzone przez Wojewodę. Starosta wyjaśnił, że odrębna własność lokali (założenie nowej księgi wieczystej) nie zmieni sytuacji prawnej w zakresie władztwa. W dalszym ciągu ich właścicielem pozostanie Powiat. Poinformował, że dniem powstania placówki opiekuńczo-wychowawczej jest dzień uzyskania zezwolenia wojewody właściwego ze względu na miejsce prowadzenia placówki, a dokładnie - dzień, w którym decyzja administracyjna będąca zezwoleniem stanie się ostateczna, tj. wyczerpany zostanie tryb odwołania, bądź upłynie termin do jego wniesienia (art. 16 k.p.a¹⁸). Dopiero po uzyskaniu ostatecznego zezwolenia placówka jest wpisywana do rejestru placówek prowadzonego przez wojewodę. Podjęcie uchwały przez Radę Powiatu o przekształceniu POW im. Marii Konopnickiej i utworzenie m.in. POW nr 3 rozpoczęło proces dostosowania do obowiązujących przepisów w zakresie realizacji zadań powiatu dotyczących pieczy zastępczej.

Wojewoda wyjaśnił, że mając na uwadze załączone do wniosku o wydanie zezwolenia na prowadzenie POW nr 3 zaświadczenie Starosty o spełnianiu przez lokal będący jej siedzibą warunku samodzielności uznał, że dopełniono obowiązku dokonania wyodrębnienia lokalu w formie aktu notarialnego, a w konsekwencji wpisu do księgi wieczystej, dlatego przyjął ww. dokument jako wystarczający do wydania zezwolenia na funkcjonowanie placówki.

(akta kontroli str. 3-4, 8, 15-32, 73-86)

1.3. Lokal będący siedzibą Placówki znajduje się na parterze budynku mieszczącego się przy al. Partyzantów 28B. Zapewniono w nim warunki określone w § 18 ust. 3 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, w szczególności: pokoje dwu i trzyosobowe, właściwie oświetlone o powierzchni ok. 15 m² - zapewniającej przechowywanie rzeczy osobistych i swobodne korzystanie z wyposażenia, dwie łazienki z miejscem do prania i suszenia rzeczy osobistych i trzy toalety, tj. w ilości umożliwiającej korzystanie z nich w sposób zapewniający intymność i zgodność z zasadami higieny, miejsce do nauki, miejsce do przygotowywania posiłków zapewniające odpowiednie warunki do przechowywania i obróbki żywności oraz wspólną przestrzeń mieszkalną, w której można spożywać posiłki, stanowiącą miejsce spotkań i wypoczynku. Wszystkie ww. pomieszczenia były przeznaczone do wyłącznej dyspozycji wychowanków POW nr 3. W trakcie oględzin pomieszczenia Placówki były w dobrym stanie sanitarno-

¹⁸ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735, ze zm.).

higienicznym. W celu zwiększenia komfortu wychowanków (także w zwiększonej, odpowiadającej zezwoleniu Wojewody Lubelskiego liczbie) na okres od września do grudnia 2021 r. planowany jest generalny remont Placówki.

(akta kontroli str. 87-102, 479)

1.4. Od 1 stycznia do 11 marca 2021 r. w POW nr 3 przebywało pięcioro, a od dnia 12 marca 2021 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych - sześcioro wychowanków. Na dzień rozpoczęcia czynności kontrolnych czas przebywania wychowanków (w POW nr 3 i POW im. Marii Konopnickiej) wynosił od trzech miesięcy do dziewięciu lat. Przez cały okres funkcjonowania Placówki przybywał w niej były wychowanek POW im. Marii Konopnickiej, spełniający warunki określone w art. 37 ust. 2 ustawy o systemie pieczy zastępczej. Mniejsza niż określona w zezwoleniu Wojewody liczba wychowanków umieszczonych w Placówce wynikała z planowanych na koniec roku prac remontowych, a tym samym konieczności czasowego zapewnienia miejsca dla wychowanków w innych placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Pięcioro wychowanków uczyło się w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym (dalej: SOSW w Puławach), natomiast jeden w zespole szkół. W okresie objętym kontrolą żaden z wychowanków nie przebywał w internacie lub innej placówce zapewniającej całodobową opiekę.

(akta kontroli str. 103-106, 479, 589-594, 644)

1.5. Przebywający w Placówce wychowankowie spełniali kryterium wieku wskazane w § 5 ust. 1 Regulaminu organizacyjnego Placówki i zgodne z art. 95 ust. 1 ustawy o systemie pieczy zastępczej, tj. mieli ukończone 10 lat. Ich wiek w dniu rozpoczęcia kontroli (tj. po sześciu miesiącach funkcjonowania POW nr 3) mieścił się w przedziale od 11 do 17 lat. Przebywający w Placówce i kontynuujący naukę, były wychowanek POW im. Marii Konopnickiej miał ukończone 19 lat.

(akta kontroli str. 41-56, 106)

1.6. Dyrektor Placówki posiadał wykształcenie i doświadczenie oraz spełniał wymogi określone w art. 97 ust. 3 ustawy o systemie pieczy zastępczej, tj. m.in.: wykształcenie magisterskie pedagogiczne (o specjalności pedagogika opiekuńczo-wychowawcza), ukończył kurs kwalifikacyjny z zakresu oligofrenopedagogiki dla nauczycieli i wychowawców placówek dla dzieci upośledzonych umysłowo, studia podyplomowe w zakresie organizacji pomocy społecznej oraz 31-letnie doświadczenie w pracy w domu dziecka, w tym 24-letnie na stanowisku dyrektora.

W POW nr 3 zatrudnionych było pięciu wychowawców, dodatkowo pracę na rzecz wychowanków świadczyli pracownicy Centrum: tj. pedagog, terapeuta oraz pracownik socjalny. Wszyscy ww. pracownicy posiadali, co najmniej wymagane ustawą o systemie pieczy zastępczej wykształcenie, tj.

- wychowawcy: wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku pedagogika,
- pedagog: wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku pedagogika oraz studia podyplomowe na kierunku: diagnoza i terapia dysleksji rozwojowej,
- terapeuta: wykształcenie wyższe magisterskie w zakresie pedagogiki, studia podyplomowe na kierunku pedagogika opiekuńczo-wychowawcza, studia podyplomowe w zakresie oligofrenopedagogiki i terapii pedagogicznej,

- pracownik socjalny: wyższe magisterskie w zakresie pedagogiki (pedagogika opiekuńczo-wychowawcza) oraz II stopień specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny, praca socjalna z dziećmi.

Przy zapewnieniu opieki nad wychowankami Placówka nie korzystała z pomocy wolontariuszy.

Ww. pracownicy w okresie objętym kontrolą tj. od stycznia 2021 r. nie uczestniczyli w szkoleniach, ale kompetencje zawodowe podnosili w okresie pracy w POW im. Marii Konopnickiej. Ustalono, że od stycznia 2019 r. ukończyli m.in. szkolenia z zakresu: wypalenia zawodowego i radzenia sobie ze stresem oraz agresji, autoagresji i terapii zachowań niepokojących. Ponadto dwóch pracowników (pedagog i terapeuta) uczestniczyło łącznie odpowiednio w 19 i 29 szkoleniach w tym m.in. w cyku szkoleń w ramach projektu partnerskiego „Blżej rodziny – szkolenia dla kadr systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej” realizowanego w ramach programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020.

W PCOW nie zatrudniono psychologa. Pomoc psychologiczna dla wychowanków zapewniona była w ramach współpracy Placówki z innymi podmiotami, co zostało opisane w dalszej części niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli str. 65-72, 113-130, 626-645)

Wszyscy ww. pracownicy byli zatrudnieni w POW im. Marii Konopnickiej przed wejściem w życie przepisów ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym¹⁹. W czasie trwania czynności kontrolnych Dyrektor Placówki pozyskał informacje potwierdzające, że dane pracowników nie są zamieszczone w Rejestrze Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym lub w Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze.

(akta kontroli str. 113-130, 499, 547-548)

Dokumentacja pracowników zawierała informacje dotyczące spełniania przez nich warunku określonego w art. 98 ust. 3 pkt 4 ustawy o systemie pieczy zastępczej, tj. zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do pracy w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Nie zawierała natomiast informacji o spełnianiu przez Placówkę warunkach określonych w art. 98 ust. 3 pkt 1-3 ww. ustawy, w myśl których w placówce opiekuńczo-wychowawczej z dziećmi może pracować osoba, która: nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest jej zawieszona ani ograniczona, wypełnia obowiązek alimentacyjny – w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do niej wynika z tytułu egzekucyjnego, nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępcstwo lub umyślne przestępcstwo skarbowe.

(akta kontroli str. 73-75, 113-130)

¹⁹ Dz. U. z 2020 r. poz. 152 (ustawa weszła w życie w dniu 1 października 2017 r.).

1.7. Do dnia zakończenia czynności kontrolnych, zarówno Wojewoda Lubelski jak i Starosta Puławski nie przeprowadzali kontroli i nie otrzymali skarg dotyczących funkcjonowania Placówki.

(akta kontroli str. 76-86)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Brak w dokumentacji wszystkich (ośmiu) pracowników Placówki informacji dotyczących spełniania przez nich warunków zatrudnienia określonych w art. 98 ust. 3 pkt 1-3 ustawy o systemie pieczy zastępczej, zgodnie z którym w Placówce może pracować osoba, która nie jest i nie była pozbawiona władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest jej zawieszona ani ograniczona, wypełnia obowiązek alimentacyjny – w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do niej wynika z tytułu egzekucyjnego, nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe.

Dyrektor Placówki nie wyjaśnił, przyczyn braku ww. informacji w aktach osobowych pracowników. Wskazał jedynie, że przed przyjęciem do pracy zawsze weryfikuje spełnienie przez kandydatów na pracowników kryteriów ich zatrudnienia poprzez szczegółową analizę przedłożonych dokumentów kandydata (w tym kwestionariusza osobowego) i bezpośrednią rozmowę personalną dotyczącą m.in. kwestii zawartych w art. 98 ust. 3 ustawy o systemie pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 73-75, 113-130)

OCENA CZĄSTKOWA

W Placówce zapewniono warunki organizacyjne i lokalowe niezbędne do realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych. Zgodnie z określonym w zezwoleniu Wojewody typem placówki umieszczano w niej dzieci posiadające oświadczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o konieczności objęcia kształceniem specjalnym. Liczba i wiek wychowanków Placówki nie przekraczały limitów określonych w ustawie o systemie pieczy zastępczej. Pracownicy Placówki posiadali wymagane wykształcenie, jednak Dyrektor nie dopełnił obowiązku udokumentowania spełniania przez nich wszystkich wymaganych ustawowo warunków niezbędnych do świadczenia pracy z dziećmi w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

OBSZAR

2. Działania opiekuńczo-wychowawcze realizowane w domu dziecka

Opis stanu
faktycznego

2.1. Dokumentacja wszystkich przebywających w Placówce wychowanków zawierała sporządzone przez pedagoga diagnozy psychofizyczne. Obejmowały one analizę elementów wskazanych w § 14 ust. 3 i ust. 4 pkt 1, 3, 5 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, tj.: analizę mocnych stron dziecka i jego potrzeb w zakresie opiekuńczym, rozwojowym, emocjonalnym oraz społecznym, przyczyny kryzysu w rodzinie oraz wpływ tego kryzysu na rozwój dziecka, relacji z jego najbliższym otoczeniem oraz osobami dla niego ważnymi, analizę rozwoju oraz wskazania dotyczące dalszej pracy z dzieckiem w zakresie kształcenia, wychowania (m.in. utrzymania porządku, higieny osobistej), pracy z rodziną oraz usamodzielnienia. Zawarte w analizach psychofizycznych

informacje, nie stanowiły jednak bezpośrednich wskazań dotyczących programu terapeutycznego i pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.

Diagnozy psychofizyczne wychowanków przebywających dotychczas w POW im. Marii Konopnickiej sporządzono niezwłocznie po ich przyjęciu do nowej Placówki. Były rzetelne i spójne z zapisami innych opracowanych przez wychowawców i specjalistów dokumentów oraz dostosowane do stwierdzonych potrzeb.

(akta kontroli str. 106-112, 141-142, 484-485, 499, 553-564)

Diagnoza psychofizyczna wychowanka przyjętego do Placówki w marcu 2021 r. została sporządzona po upływie 40 dni od dnia jego umieszczenia w Placówce.

Dyrektor wyjaśnił, że diagnozę psychofizyczną sporządzono niezwłocznie po przeprowadzeniu przez pracowników obserwacji wychowanka, konsultacji psychologicznej oraz po otrzymaniu dokumentacji niezbędnej do rozpoznania jego sytuacji zdrowotnej, rodzinnej i szkolnej. Poinformował, że przyjęcie do Placówki miało miejsce w czasie trwania pandemii COVID-19, negatywny wynik testu umożliwiający obserwację wychowanka otrzymano dopiero po sześciu dniach od dnia jego umieszczenia w Placówce, pierwsza konsultacja psychologiczna (w trybie cito) odbyła się po pięciu tygodniach, a dokumentację medyczną otrzymano po upływie prawie trzech tygodni od tej daty. Zdaniem Dyrektora okres 40 dni był niezbędny do sporządzenia rzetelnej, stanowiącej podstawę opracowania planu pomocy dziecku diagnozy psychofizycznej.

(akta kontroli str. 467-469, 555-556)

2.2. Dla wszystkich sześciu wychowanków, niezwłocznie po sporządzeniu diagnozy psychofizycznej, wychowawcy wiodący sporządzili rzetelne Plany pomocy dziecku. Ustalono, że:

- cele i działania zawarte w PPD wskazywały, że zostały opracowane na podstawie diagnoz, dokumentacji i analiz wymienionych w § 15 ust. 4 rozporządzenia,
- PPD określały czas na jaki zostały opracowane, tj. okres jednego roku,
- cele pracy z dzieckiem oraz działania krótkoterminowe w każdym planie były dostosowane indywidualnie do sytuacji dziecka i nie były standardowe (tj. takie same w każdym przypadku), w czterech przypadkach cel pracy z dzieckiem odnosił się do powrotu dziecka do rodziny biologicznej, w dwóch przypadkach do usamodzielnienia,
- cele i działania zostały precyzyjnie, realnie i adekwatnie określone dla każdego z wychowanków,
- plany nie zawierały potwierdzenia faktu ich opracowania we współpracy z asystentem rodziny prowadzącym pracę z rodziną lub podmiotem organizującym pracę z rodziną wychowanka, ale wskazywały osoby i podmioty wspomagające i współpracujące przy ich realizacji.

Dyrektor Placówki wyjaśnił, że brak potwierdzeń dotyczących współpracy przy opracowywaniu PPD z asystentami rodziny wynikał z faktu nieobjęcia ich wsparciem rodzin biologicznych wychowanków zaś brak potwierdzeń przez podmiot organizujący pracę z rodziną z sytuacji epidemicznej oraz obostrzeń i ograniczeń z tym związanych.

Realizacja PPD przebiegała zgodnie z założonymi celami pracy z dzieckiem oraz ze wskazanymi w nich działaniami krótkoterminowymi. Powyższe potwierdzały zapisy zawarte w kartach pobytu wychowanków oraz dokumentacji pedagoga i terapeuty. W PPD na bieżąco wpisywane były informacje na temat działań i wydarzeń stanowiących realizację PPD, wpływających na zmianę sytuacji dziecka lub jego rodziny.

Dokumentacja wychowanków sporządzona w 2021 r. nie zawierała informacji o procesie zmian rozwoju psychicznego i fizycznego w czasie pobytu dzieci w Placówce; podsumowania realizacji celów i działań założonych na dany okres, ze wskazaniem co udało się osiągnąć a czego nie, co należy poprawić bądź zmienić oraz ewentualnych wniosków. Informacje w powyższym zakresie (z wyłączeniem wniosków dotyczących realizacji PPD) zawierała dokumentacja pięciu wychowanków sporządzona w okresie ich pobytu w POW im. Marii Konopnickiej, w której zgodnie z przyjętą praktyką diagnozy psychofizyczne i PPD były sporządzane na każdy rok pobytu wychowanka w Placówce.

Z wyjątkiem wychowanka przyjętego do Placówki w marcu 2021 r., w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym zgodnie z ustawą o systemie pieczy zastępczej powinno odbyć się posiedzenie Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka²⁰ wychowawca wiodący sporządził modyfikację PPD odnoszącą się do zmian zaistniałych w opisywanych w PPD sferach rozwoju (działania) dziecka, tj.: sferze rodzina, zdrowie, nauka szkolna, funkcjonowanie dziecka w Placówce i poza Placówką, funkcjonowanie emocjonalne, umiejętność obsługi i samodzielności. Ze względu na brak posiedzeń Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka, modyfikacji PPK dokonywali wychowawcy wraz ze specjalistami na podstawie analizy sporządzonych w tym celu półrocznych kart pobytu dziecka w Placówce.

Zarówno PPD jak i ich modyfikacje były podpisane przez wychowanków.

Wbrew przepisom § 15 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, PPD nie zawierały jednak wykazu planowanych do realizacji działań długoterminowych.

(akta kontroli str. 143-151, 489-494, 565-588, 626-631)

Dyrektor wyjaśnił, że w okresie funkcjonowania Placówki żadna z rodzin biologicznych wychowanków nie była objęta wsparciem asystenta rodziny. Z pozyskanych informacji wynika, że przyczyną powyższego była głównie odmowa współpracy z asystentem przez rodziny biologiczne wychowanków oraz np. brak informacji o miejscu stałego pobytu rodzica, przebywanie rodzica poza granicami Polski, stan zdrowia lub uznanie o braku potrzeby wsparcia asystenta przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (dalej: GOPS).

(akta kontroli str. 467-469)

Zgodnie z zapisami § 18 ust. 1 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz Regulaminem organizacyjnym, wychowankom zapewniono:

- całodzienne wyżywienie w postaci pięciu posiłków dziennie, w tym: śniadanie, drugie śniadanie, podwieczorek i kolację – przygotowywane przez

²⁰ Przyjęto termin ostatniego posiedzenia a następnie modyfikacji PPD dokonanej w POW im. Marii Konopnickiej (dalej: Zespół).

wychowawców wspólnie z wychowankami oraz obiad - przywożony do Placówki w formie cateringu lub spożywany w stołówkach szkolnych (w trakcie roku szkolnego);

- dostęp do opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej w poradniach: zdrowia psychicznego, neurologicznej, rehabilitacyjnej, alergologicznej, stomatologicznej, psychiatrycznej, genetycznej, laryngologicznej, gastrologicznej, okulistycznej, ginekologicznej;
- zaopatrzenie w środki lecznicze i wyroby medyczne, odpowiednio do potrzeb i zaleceń lekarzy, tj. leki, okulary, glukometr, paski do mierzenia cukru, sensor, poen do podawania insuliny, termometr i maseczki ochronne;
- dostęp do zajęć wychowawczych, kompensacyjnych, a także terapeutycznych i rewalidacyjnych;

Wszyscy wychowankowie zostali objęci opieką terapeuty. W opracowanych dla nich Indywidualnych programach terapeutycznych określono w szczególności: cel główny oraz cele szczegółowe pracy z wychowankiem, planowane do realizacji działania oraz przewidywane efekty programu. Wychowankowie przebywający od początku jej funkcjonowania, tj. od 1 stycznia 2021 r. uczestniczyli w spotkaniach z terapeutą od 41 do 53 razy natomiast wychowanek umieszczony w Placówce w marcu 2021 r. – 14 razy. Forma zajęć z terapeutą była dostosowywana do bieżących, wskazanych także w diagnozach psychofizycznych i PPD, potrzeb wychowanków (zajęcia wyciszające, rozmowa terapeutyczna, zajęcia kulinarne, zajęcia plastyczne, rozmowa motywująca, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, gry edukacyjne, zajęcia ruchowe). Podsumowania pracy z wychowankiem terapeuta dokonywał za okresy miesięczne w arkuszu pn. „spostrzeżenia terapeuty (...)”.

Wspomaganiu rozwoju wychowanków służyła również współpraca m.in. z: Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym w Puławach²¹ (w zakresie udziału w zajęciach rewalidacyjnych przez wychowanków posiadających orzeczenie o niepełnosprawności lub o potrzebie kształcenia specjalnego, zajęciach korekcyjnych wad wymowy, Terapii Tomatisa); Centrum Medycznym w Puławach (ośrodek dla dzieci z zaburzeniami neurorozwojowymi); Zakładem Opieki Zdrowotnej w Puławach (zajęcia logopedyczne); Stowarzyszeniem MONAR Poradni Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Puławach; Niepublicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej w Białej Podlaskiej (diagnoza i psychoterapia); Niepublicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej w Lublinie – Poradnia Zdrowia Psychicznego; Ośrodkiem Kuratorskim Nr 1 w Puławach przy Sądzie Rejonowym w Puławach; Regionalnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Lublinie (diagnoza w kierunku FAS).

- wyposażenie w odzież, obuwie, bieliznę, inne przedmioty osobistego użytku, środki higieny osobistej, podręczniki, pomoce i przybory szkolne - stosownie do wieku i indywidualnych potrzeb;

W Placówce prowadzono indywidualne karty odzieżowe, w których dokonywano ewidencji zakupionej dla wychowanków odzieży, obuwia, bielizny. Zapotrzebowania na artykuły szkolne realizowano na podstawie indywidualnych zamówień. Ewidencję zakupionych np. zgodnie z zaleceniami szkół podręczników prowadził wychowawca opiekujący się biblioteką. Zeszyty, przybory szkolne oraz środki higieny osobistej

²¹ Dalej: SOSW w Puławach.

wydawane były na bieżąco z zasobów Placówki, zgodnie z potrzebami wychowanków. Środki higieny osobistej, artykuły szkole i odzież wychowankowie Placówki otrzymywali także w formie darów zarówno od podmiotów gospodarczych jak i osób fizycznych.

- kwotę pieniężną do własnego dysponowania w wysokości 20 zł miesięcznie w okresie styczeń-kwiecień 2021 r. oraz 30 zł w miesiącach kolejnych;
- nieograniczony dostęp do żywności – z wyłączeniem dzieci, które nie mogą samodzielnie i bez kontroli jeść tego, na co mają ochotę ze względu na stan zdrowia (kuchnia była udostępniana na prośbę tych dzieci, ale pod kontrolą wychowawcy) zaś dostęp do picia i owoców jest całodobowy bez ograniczeń;
- pomoc w nauce, w szczególności przy odrabianiu zadań domowych oraz w miarę potrzeby przez udział w zajęciach wyrównawczych realizowanych przez wychowawców i specjalistów w Placówce;
- uczestnictwo w zajęciach pozalekcyjnych i rekreacyjno-sportowych;

Koordinator POW nr 3 wyjaśniła, że uczestnictwo w zajęciach pozalekcyjnych i rekreacyjno-sportowych ze względu na stan pandemii COVID-19 było ograniczone. Wychowankowie uczestniczyli w zajęciach SKS, zajęciach organizowanych na basenie, korzystali ze stanowiącej wyposażenie PCOW siłowni, grali w bilard i tenisa stołowego. Dwoje wychowanków aktywnie uczestniczyło w Kole Miłośników Papieskich Szlaków.

- pokrycie kosztów przejazdu do i z miejsca uzasadnionego pobytu poza placówką opiekuńczo-wychowawczą albo regionalną placówką opiekuńczo-terapeutyczną.

Wychowawca-koordynator wskazała, że wychowankowie mają prawo i korzystają z finansowania podróży do domów rodzinnych, przy czym większość wychowanków korzysta z bezpłatnych, codziennych przejazdów w związku z ich nauką w SOSW w Puławach.

(akta kontroli str. 107-112, 470-475, 483, 499, 535-539 545-546)

Według § 8 ust. 2 pkt 5 Regulaminu organizacyjnego, organizowanie pracy opiekuńczo-wychowawczej zgodnie ze standardami usług, koordynowanie zakupów odzieży i leków oraz składanie zapotrzebowań na zakup środków czystości, artykułów papierniczych i przyborów szkolnych należało do wychowawcy – koordynatora wyznaczonego spośród pracowników Placówki do współpracy z Dyrektorem PCOW w zarządzaniu Placówką. Tym samym powyższe działania były planowane i realizowane wyłącznie dla POW nr 3.

(akta kontroli str. 41-56)

Uregulowania wewnętrzne zawierały informacje i zasady postępowania odnoszące się do:

- przekazywania i dokumentowania informacji pomiędzy pracownikami Placówki na temat wychowanków, ich wychowania i podejmowania decyzji;

Zgodnie z załącznikiem nr 1 do zakresu obowiązków i odpowiedzialności wychowawcy w Placówce prowadzono zeszyty kontaktów i korespondencji wychowawców, w których zapisywano bieżące dane na temat stanu osobowego

i zdrowotnego wychowanków oraz informacje na temat podopiecznych i sytuacji zaistniałych podczas dyżuru.

- ograniczenia agresji rówieśniczej oraz postępowania w sytuacji kryzysowej;

W POW nr 3 opracowano procedury pn. „Bezpieczna Placówka” dotyczące postępowania w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży, tj. sytuacji, w której wychowanek jest ofiarą przemocy (przestępstwa), sytuacji w której dopuścił się przemocy (czynu karalnego), ujawnienia oznak niedostosowania społecznego (demoralizacji). W ww. procedurze zawarto również wytyczne mające na celu ochronę praw dziecka.

- zgłaszania przez wychowanków swoich uwag, postulatów, wniosków, opinii dotyczących spraw osobistych i życia w Placówce, w tym wychowawców i specjalistów, tj. ogólnie praw dziecka do swobody wypowiedzi, myśli i informacji na swój temat;

Zgodnie z Regulaminem organizacyjnym, jej wychowankowie, odpowiednio do wieku i stopnia dojrzałości, mają prawo do informacji i wyrażania opinii w sprawach, które ich dotyczą (§ 15 pkt 8), prawo do informacji dotyczących ich pochodzenia (§ 15 pkt 11), wyrażania poglądów we wszystkich sprawach ich dotyczących (§ 16 ust 2). Ustalono, że wychowankowie w kwietniu 2021 r. wystąpili do Dyrektora POW nr 3 o zwiększenie kwoty kieszonkowego, a ich wniosek został rozpatrzony pozytywnie.

- sposobu karania i nagradzania oraz możliwości odwołania się od zastosowanych kar;

Zgodnie z § 18 i § 19 Regulaminu organizacyjnego, wychowanek wyróżniający się w nauce oraz wykazujący wzorową postawę może otrzymać nagrody w postaci: indywidualnej pochwały przez wychowawcę, pochwały wychowawcy wobec grupy, pochwałę przez Dyrektora wobec wszystkich wychowanków, list pochwalny skierowany dla osób znaczących dla wychowanka, udział w atrakcyjnych wycieczkach organizowanych lub opłacanych przez Placówkę, nagrody rzeczowe, zwiększone kieszonkowe, dodatkowe kieszonkowe np. na wakacje czy ferie oraz możliwość korzystania z atrakcyjnych propozycji oferowanych przez sponsorów. Zaś za nieprzestrzeganie obowiązującego regulaminu oraz wyrządzone szkody, może być ukarany naganą udzieloną przez wychowawcę, naganą udzieloną przez wychowawcę wobec grupy, naganą udzieloną przez Dyrektora wobec wszystkich wychowanków, zmniejszeniem kieszonkowego do ustawowego minimum, ograniczeniem możliwości korzystania z różnych zajęć rozrywkowych na terenie Placówki i poza nią, zawiadomieniem sądu dla nieletnich, ostrzeżeniem dotyczącym rozpoczęcia procedury usunięcia z Placówki, wystąpieniem do sądu o zmianę środka wychowawczego. W myśl § 19 ust. 2 Regulaminu organizacyjnego wychowanek, który uważa, że został ukarany niesłusznie lub, że kara jest niewspółmierna do popełnionego czynu, ma prawo odwołać się do Dyrektora PCOW, który po konsultacji z pracownikami pedagogicznymi ma obowiązek zajęcia stanowiska w przedmiotowej sprawie w ciągu siedmiu dni od złożenia odwołania. Zgodnie z pkt. IV procedur „Bezpieczna Placówka” wychowawca ma obowiązek udzielić dziecku informacji, gdzie może się odwołać i z kim skontaktować, jeżeli

uważa, że został niesłusznie ukarany lub jego kara jest niewspółmierna do popełnionego czynu.

Dyrektor i wychowawca-koordynator wyjaśnili, że Placówka nie prowadzi oddzielnej dokumentacji dotyczącej wyłącznie pochwał i kar dla podopiecznych, z wyjątkiem jednego dziecka sprawiającego poważne problemy dotyczące zachowania i wyrażania emocji (informacje o zachowaniu wpisywane są do tzw. zeszytu uwag). Dla wszystkich wychowanków informacje w zakresie udzielonych pochwał i zastosowanych kar zawarte są w kartach pobytu.

– podawania leków;

Zgodnie z załącznikiem nr 1 do zakresu obowiązków i odpowiedzialności wychowawcy w czasie pełnienia dyżuru należało terminowe podawanie zaleconych przez lekarzy leków, ewidencjonowanie wydawanych leków oraz dopilnowanie, aby wychowankowie nie mieli do nich samodzielnego dostępu.

(akta kontroli str. 41-56, 131-138, 240-255, 434-450, 470-475)

Wychowawca-koordynator wyjaśniła, że wychowankowie o przysługujących im prawach byli informowani ustnie. Placówka nie prowadziła odrębnej dokumentacji potwierdzającej zapoznanie się wychowanków z ich prawami i obowiązkami. Stwierdziła, że w Placówce starano się stworzyć warunki zbliżone do atmosfery panującej w rodzinie, nie stosując nadmiernej formalizacji. W pracy z dziećmi opierano się na zaufaniu i poszanowaniu. W przyszłości – jeżeli będzie to konieczne – wdrożone zostaną pisemne oświadczenia wychowanków w przedmiotowym zakresie. Do kontroli przedłożyła, sporządzoną w trakcie trwania kontroli, listę z podpisami wychowanków potwierdzającymi ich zapoznanie z przysługującymi im prawami i ich obowiązkami.

(akta kontroli str. 470-475, 623)

W toku oględzin Placówki ustalono, że stan sanitarno-epidemiologiczny pomieszczeń nie budził zastrzeżeń, a wychowankowie mogli korzystać z nich w sposób zapewniający im intymność i poczucie bezpieczeństwa. Pozytywną opinię dotyczącą pomieszczeń Placówki wyraził również w piśmie z dnia 18 grudnia 2020 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Puławach. Zainstalowane w Placówce kamery monitoringu nie obejmowały pokoi wychowanków, a w oknach wszystkich pomieszczeń Placówki zamontowane zostały kraty.

Dyrektor wyjaśnił, że zamontowanie krat wynikało ze względów bezpieczeństwa. Wskazał, że kraty w oknach od frontowej strony budynku zamontowane były prawdopodobnie od początku jego istnienia, a ich zamontowanie miało związek ze znajdującą się pod oknami, głęboką na około 5 m wybetonowaną wnęką. Poinformował, że kraty w pozostałych pomieszczeniach były montowane sukcesywnie z powodu lokalizacji Placówki na poziomie niskiego parteru, tym samym: braku możliwości otwierania okien, swobody dostępu osób z zewnątrz oraz wielokrotnych ucieczek wychowanków w przypadku braku zgody wychowawców na ich samodzielne wyjście.

(akta kontroli str. 10-14, 87-102, 459-466)

Wychowankowie Placówki uczestniczyli i uczestniczą m.in. w następujących programach i konkursach mających na celu wzmocnienie ich pozytywnej motywacji, tj.:

- w „Programie motywacyjnym”, opracowanym przez pedagoga zatrudnionego w PCOW, którego celem głównym jest wspomaganie rozwoju motywacji wychowanków do codziennego funkcjonowania zgodnego z normami społecznymi, natomiast celami szczegółowymi były m.in.: zmobilizowanie dzieci do osiągania sukcesów szkolnych, kształtowanie pozytywnego wizerunku w środowisku, zapobieganie wykluczeniu społecznemu w życiu dorosłym, konstruktywna konkurencja między wychowankami, kształtowanie pozytywnej samooceny w oparciu o rzeczywiste potrzeby wychowanka;
- w ogólnopolskim Konkursie Plastycznym „Bitwa pod Kazimierzem Dolnym 1831 r. i jej bohaterowie” we współpracy z Muzeum Nadwiślańskim w Kazimierzu Dolnym.

Ponadto wychowankowie otrzymali zaproszenie z Muzeum Nadwiślańskiego w Kazimierzu Dolnym do udziału w zajęciach edukacyjnych pt. „Historia w monetach zapisana”.

(akta kontroli str. 240-243, 470-475)

Zapisy dotyczące spostrzeżeń i ocen odnoszące się do poszczególnych wychowanków w dokumentacji wychowawców, terapeuty i pedagoga były jednolite i stanowiły jednoznaczny system. Dokumentacja wychowanków nie zawierała informacji wskazujących na naruszenie praw dziecka, o których mowa w art. 4 ustawy o systemie pieczy zastępczej.

Wychowawca-koordynator wyjaśniła, że w Placówce nie było przypadku stosowania wobec wychowanków kar o znaczącym wymiarze jak np. brak zgody na udział w imprezach, zajęciach kulturalnych lub sportowych, zakaz wyjścia na spacer czy wstrzymania kontaktów z rodzicami i bliskimi. Wskazała, że w przypadku samowolnego, krótkotrwałego oddalenia się wychowanka stosowano karę polegającą na możliwości wyjścia z Placówki wyłącznie pod opieką wychowawcy.

(akta kontroli str. 143-169, 484-498, 516-518)

Praca w okresie nauki zdalnej była dostosowana do potrzeb, możliwości i umiejętności wychowanków, a zaangażowanie w pomoc wychowankom w nauce wykazywali również pedagog i terapeuta. Dyrektor wyjaśnił, że tylko jeden wychowanek uczęszczający do szkoły masowej brał udział w lekcjach online (zgodnie z planem), tym samym korzystał z laptopa w swoim pokoju mieszkalnym, a zadane prace wykonywał z pomocą i przy często dużej motywacji i mobilizacji ze strony wychowawców i specjalistów. W przypadku pozostałych wychowanków – uczniów SOSW w Puławach zajęcia nie odbywały się przed komputerem. Nauczyciele wychowanków uczących się w szkole branżowej przysyłali tematy i zadania do realizacji, które były udostępniane na stronach szkoły do wydruku, a następnie po wykonaniu zadań Placówka odsyłała prace wychowanków do nauczycieli. Wychowankowie wykonywali również różne potrawy, sałatki, desery w ramach praktyk zawodowych (nieobowiązkowe), których zdjęcia były przysyłane do nauczycieli, za których wykonanie otrzymywali dodatkowe punkty. W przypadku wychowanków będących uczniami szkoły podstawowej nauczanie zdalne odbywało

się na takich samych zasadach jak w przypadku uczniów szkoły branżowej, a przesyłaną nauczycielom w wersji elektronicznej dokumentację gromadzono w założonych odrębnie dla każdego wychowanka segregatorach (z wyjątkiem prac jednego z uczniów, które zostały w oryginale przekazane do szkoły). Dyrektor Placówki zauważył, że nauczanie zdalne z dziećmi – uczniami SOSW w Puławach wymagało dużego wysiłku, ogromu wkładu pracy oraz dobrej organizacji wszystkich osób zaangażowanych w ich opiekę i wychowanie. Zajęcia odbywały się w różnym czasie, indywidualnie tak, aby przekazać wiedzę na dany temat, a następnie pomóc w wykonywaniu prac domowych. Tylko dzięki dobrej współpracy i zaangażowaniu pracowników nie było konieczności zwiększenia godzin pracy. Wyjaśnił, że w czasie trwania nauczania zdalnego nie było większych zakłóceń w dostępie do Internetu. W dyspozycji wychowanków i wychowawcy Placówki znajdowało się sześć laptopów (w tym jeden zakupiony w 2016 r. i pięć użyczonych w 2020 r.) oraz urządzenie wielofunkcyjne (użyczone w 2020 r.).

(akta kontroli str. 459-466, 499)

2.3. W POW nr 3, na podstawie umowy o pracę zatrudnionych było pięciu wychowawców, w tym trzech w pełnym wymiarze czasu pracy – przeciętnie 40 godzin w tygodniu i dwóch w niepełnym wymiarze godzin, (tj. 3/5 etatu – przeciętnie 24 godzin w tygodniu i 2/5 etatu – przeciętnie 16 godzin w tygodniu). Zgodnie z Regulaminem organizacyjnym obsługę specjalistyczną zapewniało PCOW. Pracę na rzecz wychowanków umieszczonych w POW nr 3, na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony świadczyła pedagog (w wymiarze 0,5 etatu) i terapeuta (w wymiarze 0,75 etatu)²². Wymiar czasu pracy specjalistów oraz ustalone w grafikach dyżurów godziny jej świadczenia pozwalały na dostosowanie oddziaływań do potrzeb dzieci, tak aby mogły one uzyskać realną pomoc. Z pomocy specjalistów (zarówno porad jak i zajęć) skorzystali wszyscy wychowankowie Placówki. W okresie od stycznia do czerwca 2021 r. terapeuta przeprowadził łącznie 243 a pedagog 51 zajęć z wychowankami. Pedagog udzieliła dodatkowo łącznie 31 porad (dotyczących np. aktualnej sytuacji pandemicznej, negatywnego zachowania wychowanków, problemów związanych ze spożywaniem alkoholu, racjonalności gospodarowania środkami pieniężnymi). Pedagog nie przeprowadzała zajęć grupowych (zostały zaplanowane na IV kwartał 2021 r.). Liczba wychowanków w zajęciach grupowych przeprowadzanych przez terapeutę nie przekraczała limitów, o których mowa w rozporządzeniu w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W związku z przejęciem – zgodnie z uchwałą Rady Powiatu w sprawie utworzenia placówek – pracowników zatrudnionych we wcześniej funkcjonującej POW im. Marii Konopnickiej w Puławach, zatrudnieni w POW nr 3 wychowawcy i specjaliści pracowali z wychowankami od co najmniej 7 lat.

Żaden z wychowanków Placówki, nie został przeniesiony do Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego²³, Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii²⁴ lub umieszczony w szpitalu psychiatrycznym.

(akta kontroli str. 17-20, 41-66, 103-112, 414-420, 476-478, 519, 626-645)

²² Wymiar czasu pracy pedagoga i terapeuty przeznaczony dla wychowanków POW nr 3 w ramach pełnego etatu, na który zostały zatrudnione w PCOW.

²³ Dalej: MOW.

²⁴ Dalej: MOS.

W dniach od 1 do 17 stycznia 2021 r. (ferie zimowe) praca wychowawcza odbywała się w ramach łączenia placówek, zaś analiza grafików pracy wychowawców i specjalistów w okresie od 18 stycznia do 30 czerwca 2021 r. wykazała, że nie wystąpiły przerwy w sprawowaniu opieki nad dziećmi. W ww. okresie opiekę nad wychowankami powierzano również specjalistom Centrum oraz pracownikom innych placówek opiekuńczo-wychowawczych.

(akta kontroli str. 208-216, 319-339, 434-449, 470-475)

Zarówno w zakresach obowiązków wychowawców jak i specjalistów nie przewidziano liczby godzin, jakie powinni przeznaczyć na poszczególne, wykonywane w ramach obowiązków służbowych czynności. W okresie objętym kontrolą nie zatrudniano opiekuna dziecięcego, ani nie dokonywano zamknięcia Placówki.

(akta kontroli str. 131-138, 434-449)

Zasady sprawowania opieki nad dziećmi w godzinach nocnych zostały uregulowane w załączniku nr 1 do zakresu obowiązków i odpowiedzialności wychowawcy pn. „Obowiązki wychowawcy w czasie pełnienia dyżuru w grupie wychowawczej”. Wskazano w nim, że w czasie dyżuru nocnego do zadań wychowawcy należy m.in. zabezpieczenie drzwi wejściowych budynku, czuwanie nad bezpieczeństwem wychowanków oraz dopilnowanie, aby wychowankowie pozostawali w swoich pokojach, wykonanie przynajmniej trzykrotnego obchodu nocnego ze szczególnym zwróceniem uwagi na stan liczbowy oraz bezpieczeństwo wychowanków.

Zgodnie z powyższymi przepisami zeszyt nocny i zeszyt korespondencji zawierały wpisy dotyczące stanu osobowego wychowanków i jego ewentualnych zmian, nie zawierały informacji o godzinach dokonanego przez wychowawców trzykrotnego obchodu Placówki (co służyłoby udokumentowaniu realizacji obowiązku wynikającego z § 12 ust. 2 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej), ale o jego dokonaniu świadczyły informacje na temat przebiegu dyżuru.

Dyrektor i wychowawca-koordynator wyjaśnili, że nie dokumentowano realizacji obowiązku co najmniej trzykrotnego obchodu nocnego, uważając, że obowiązek ten jest zawarty w „Zakresie obowiązków wychowawcy”, którego wyciąg został dodatkowo zamieszczony w zeszycie nocnym. Stwierdzili, że wychowawca, jeżeli sytuacja tego wymaga np. z powodu stanu zdrowia, moczenia nocnego itp. więcej niż trzy razy dokonuje obchodu sypialni dzieci.

(akta kontroli str. 131-138, 205-208, 499, 516-518)

Żaden z wychowanków Placówki nie przebywał w MOW/MOS. Liczba wychowanków w czasie zajęć opiekuńczo-wychowawczych oraz zajęć prowadzonych przez pedagoga i terapeutę nie przekraczała limitów określonych w § 10 ust. 3 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz odpowiadała potrzebom i rodzajowi prowadzonych zajęć. Limitów wynikających z przywołanego wyżej rozporządzenia nie przekraczała również liczba dzieci, których procesem wychowawczym kierował jeden wychowawca.

(akta kontroli str. 106-112)

Dyrektor Placówki wyjaśnił, że wprowadzenie ograniczeń związanych z pandemią COVID-19 miało znaczący wpływ na realizację działań opiekuńczo-wychowawczych,

a także na zachowanie dzieci. Bardzo dużo czasu trzeba było poświęcić na nauczanie zdalne, co wiązało się ograniczeniem innych zajęć wychowawczych oraz brakiem możliwości korzystania z zajęć poza placówką (zajęcia sportowe, taneczne, basen, koła zainteresowań i inne). Podopieczni POW Nr 3 w zdecydowanej większości mieli trudności w zrozumieniu całej sytuacji, często dopytywali o powód ograniczeń - izolacji, czy obowiązek noszenia maseczek. Obserwowano negatywny wpływ ograniczeń na samopoczucie i stan psychiczny (bunt, niezadowolenie, frustrację). Wystąpiły też obawy przed zakażeniem, podwyższony poziom lęku i stres. Bardzo istotnym czynnikiem była ograniczona aktywność fizyczna dzieci, co skutkowało zwiększeniem masy ciała, a także symptomami uzależnienia od telefonu czy komputera.

(akta kontroli str. 459-466)

2.4. Dla każdego z podopiecznych prowadzono kartę pobytu dziecka zawierającą ocenę jego funkcjonowania według obszarów, tj.: stosunek rodziców do dziecka, relacje z rodzicami, funkcjonowanie społeczne dziecka w placówce i poza nią, nauka szkolna, umiejętność samoobsługi i samodzielność, dojrzałość emocjonalna, stan zdrowia, szczegółowe potrzeby i znaczące dla dziecka wydarzenia.

Przy wypełnianiu kart pobytu wychowawcy korzystali z klucza zawierającego pytania, na które należało odpowiedzieć w ramach oceny danego obszaru, np. obszar „funkcjonowanie społeczne dziecka poza placówką” zawierał m.in. odpowiedź na pytania o dostosowanie się do norm i zasad obowiązujących w miejscach użyteczności publicznej, umiejętność samodzielnego załatwiania swoich spraw (komunikowanie własnych potrzeb osobie obcej), pozytywną aktywność, umiejętność współpracy w grupie.

Zapisy w kartach pobytu dotyczyły aktualnych potrzeb i problemów wychowanków, identyfikowały trudności i definiowały działania zaradcze, nie były ogólne i lakoniczne oraz nie powtarzały się w kolejnych miesiącach.

Zgodnie z przepisami § 17 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej kartę pobytu uzupełniano za każdy miesiąc pobytu wychowanka w Placówce.

(akta kontroli str. 153, 279-281, 496, 595-606)

Prowadzona ewidencja wychowanków (uzupełniona prowadzonymi dla każdego z wychowanków „metryczkami”) zawierała dane dot.: daty i miejsca urodzenia, numeru ewidencyjnego PESEL, rodziców, opiekunów prawnych, adres ostatniego zamieszkania dziecka, adres rodziców, numer telefonu do rodziców oraz utrzymujących kontakt z Placówką krewnych, datę przybycia do Placówki, sygnaturę akt postanowienia o umieszczeniu w pieczy zastępczej oraz inne istotne informacje np. w zakresie niepełnosprawności czy zastosowanych środków wychowawczych.

(akta kontroli str. 499)

W związku z brakiem obsady na stanowisku psychologa Placówka nie dysponowała arkuszami badań i obserwacji psychologicznych.

Pomoc psychologiczna dla wychowanków zapewniona była w ramach współpracy z psychologami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Puławach, Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Białej Podlaskiej, Ośrodkiem

Kuratorskim Nr 1 w Puławach przy Sądzie Rejonowym w Puławach, SOSW w Puławach, Centrum Medycznym w Puławach. W ramach powyższej współpracy w 2021 r. sporządzono m.in. diagnozę psychologiczną, diagnozę pedagogiczną oraz przeprowadzono konsultacje psychologiczne (trzy spotkania - dla jednego wychowanka przyjętego w miesiącu marcu), opracowano Indywidualne Programy Edukacyjno-Terapeutyczne (dla pięciu podopiecznych), dwóch wychowanków korzystało z terapii psychologicznej.

Do kontroli przedłożono zaświadczenie wydane przez SOSW w Puławach potwierdzające objęcie trzech wychowanków POW nr 3 pomocą psychologiczno-pedagogiczną, wsparciem terapeutycznym i indywidualnymi rozmowami na terenie Ośrodka.

(akta kontroli str. 412-440, 434-349, 459-466, 476-478, 626-645)

Zgodnie z § 12 pkt 3 i 4 Regulaminu organizacyjnego Placówki, zatrudniona w PCOW terapeuta prowadziła na bieżąco dla każdego dziecka karty udziału w zajęciach terapeutycznych oraz arkusze pn. „sposzczenia terapeuty (...)”, w których wpisy były dokonywane za okresy miesięczne. Tematyka zajęć opisana w kartach udziału w zajęciach terapeutycznych, prowadzonych jednolicie dla każdego wychowanka, była zgodna ze wskazaną w opracowanych dla wychowanków Programach terapeutycznych oraz odpowiadała ich bieżącym potrzebom (np. pomoc w nauce).

Pedagog prowadziła dla każdego wychowanka arkusze badań i obserwacji pedagogicznych oraz karty udziału w zajęciach z pedagogiem. Dokumentacja przekazana za okres od 21 stycznia do 8 maja 2021 r. była prowadzona na bieżąco, przy czym dwoje wychowanków uczestniczyło tylko w jednych zajęciach a 46 z 51 zajęć z wychowankami polegało na udzieleniu wsparcia w nauczaniu zdalnym.

Zatrudniona w Placówce pedagog wyjaśniła, że pojedynczy udział w zajęciach przez dwóch wychowanków wynikał z ich odmowy pracy z pedagogiem (podstawą pracy z wychowankiem jest dobrowolność), a inne oddziaływania pedagoga, tj. rozmowa czy interwencja wychowawcza nie wymagają dokumentowania w „Kartach zajęć indywidualnych”. Stwierdziła, że mając na uwadze realizację nauki w formie zdalnej, zgodnie z art. 93 ust. 4 pkt 5 ustawy o systemie pieczy zastępczej, dostosowała rodzaj wsparcia do aktualnych potrzeb dzieci. Wychowankowie POW nr 3 posiadają orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego oraz szereg deficytów parcjalnych uniemożliwiających samodzielną pracę z materiałem dydaktycznym, jego zrozumienie i opanowanie. Zajęcia indywidualne z pedagogiem miały więc charakter korekcyjno-kompensacyjny i wyrównawczy oraz rewalidacyjny.

Przedłożona do kontroli dokumentacja, z wyjątkiem grafików dyżurów nocnych i godzin pracy specjalistów, dotyczyła tylko POW nr 3.

(akta kontroli str. 41-56, 208-216, 271-278, 319-339, 414-420, 476-478))

2.5. Wbrew zapisom art. 138 ustawy o systemie pieczy zastępczej nie powołano Zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka i nie dokonywano okresowych ocen sytuacji dzieci umieszczonych w Placówce.

W określonym w ustawie o systemie pieczy zastępczej terminie dokonywania ocen sytuacji dziecka (nie krótszym niż pół roku) wychowawca-wiodący z udziałem wychowawcy-koordynatora i po konsultacji ze specjalistami PCOW sporządzał

analizy kart pobytu wychowanków oraz dokonywał oceny zasadności ich dalszego pobytu w Placówce.

Dyrektor wyjaśnił, że po wewnętrznej analizie sytuacji dziecka formułowano wniosek dotyczący zasadności dalszego pobytu w Placówce, ale nie przesyłano go do sądu, ponieważ uznano, że jest to zadanie Zespołu. Wskazał, że w POW Nr 3 nie ma dziecka, które mogłoby powrócić pod opiekę rodziny biologicznej.

(akta kontroli str. 283-294, 459-466)

2.6. W Placówce nie sporządzano opinii dotyczących przysposobienia dziecka, o których mowa w art. 139 a ust. 1, 2, 3, 4, 5 ustawy o systemie pieczy zastępczej, co wynikało z braku dzieci kwalifikujących się do umieszczenia w rodzinie przysposabiającej.

(akta kontroli str. 106-112, 459-466)

2.7. Dyrektor wyjaśnił, że z prawami dziecka określonymi w art. 4 ustawy o systemie pieczy zastępczej oraz w Regulaminie organizacyjnym wychowankowie zapoznawani są po przybyciu do Placówki, a następnie w trakcie pobytu - średnio dwa razy w roku, zwłaszcza po wakacjach czy feriach zimowych. Wskazał, że zapoznano wychowanków z zaistniałą sytuacją zagrożenia epidemicznego COVID-19 oraz procedurami postępowania w Placówce. Wychowawcy i specjaliści na bieżąco informowali podopiecznych o zmieniającej się sytuacji związanej z pandemią. Przeprowadzali rozmowy, pogadanki, wspólnie oglądali programy telewizyjne oraz udostępniali materiały informacyjne, wytyczne i dotyczące pandemii plakaty.

Na tablicy ogłoszeń umieszczono wykaz numerów telefonów do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach, Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie, Rzecznika Praw Dziecka – Dziecięcy Telefon Zaufania, Towarzystwa Przyjaciół Dzieci – Telefon Zaufania dla Dzieci.

(akta kontroli str. 295, 434-449)

2.8. W Placówce badano możliwość powrotu dzieci do rodzin biologicznych, a zapisy w tym zakresie zostały zawarte w diagnozach psychofizycznych i PPD. W stosunku do wszystkich wychowanków ustalono główne problemy zaburzające relacje rodzinne i przyczyny umieszczenia dzieci w Placówce, rozpoznano sytuację psychospołeczną rodzin, więzi emocjonalne i wzajemne relacje między dzieckiem a jego rodzicami.

W przypadku wszystkich wychowanków (z wyjątkiem przyjętego w marcu br.) wskazano jako zasadne pozostawienie dziecka w Placówce. Wynikało to z braku możliwości powrotu do rodziny biologicznej. Rodzice wychowanków – jeżeli żyją - są niezaradni wychowawczo (np. z powodu niepełnosprawności, alkoholizmu) oraz nie podejmują działań mających na celu zmianę ich sytuacji.

Powrót wychowanków utrudniony był również z powodu ich niepełnosprawności, a co za tym idzie - konieczności wzmożonej pracy wychowawczej, opiekuńczej oraz objęcia leczeniem w wielu specjalistycznych poradniach.

Działania Placówki koncentrowały się przede wszystkim na pomocy w nawiązaniu lub utrzymaniu więzi z rodziną biologiczną – rodzicami, dziadkami i dalszymi

krewnymi. Realizowano opracowany „Program współpracy Placówki z rodzinami wychowanków”, w tym podejmowano działania polegające m.in. na:

- indywidualnych osobistych i telefonicznych rozmowach z członkami rodzin na temat potrzeb wychowanków oraz ich roli w procesie wychowawczym,
- indywidualnych osobistych i telefonicznych rozmowach na temat możliwości poprawy sytuacji rodzinnej, materialnej, udzielaniu wskazówek dotyczących opieki nad dzieckiem (w tym udostępnianiu materiałów zawierających jasne komunikaty dotyczące potrzeb dziecka), zobowiązaniu rodziców do właściwej opieki nad dzieckiem w czasie jego pobytu w domu rodzinnym,
- informowaniu o ważnych dla wychowanków wydarzeniach, zapraszaniu na uroczystości organizowane dla lub z udziałem ich dziecka,
- angażowaniu w proces opieki nad wychowankiem (zapraszanie do udziału w spotkaniach z nauczycielami, opieki podczas wizyt lekarskich ich dzieci),
- wizytach pracowników Placówki w domach rodzinnych wychowanków,
- udzielaniu realnej pomocy rzeczowej warunkującej pobyt dzieci w domu rodzinnym (wyposażenie wychowanków w żywność i artykuły higieniczne na czas pobytu w domu rodzinnym),
- konsekwentnej realizacji opracowanych dla każdego dziecka Planów pracy z rodziną wyznaczających cele pracy i określających sposoby ich realizacji, np. cel *zmiana biernej postawy matki* sposób realizacji: *aktywne włączanie matki w załatwianie spraw dziecka*, realizacja: *opieka matki nad dzieckiem podczas wizyty u lekarza*,
- współpracy z ośrodkami pomocy społecznej wszystkich podopiecznych (dotyczącej np. usamodzielnienia, przebywania na przepustkach, przeprowadzenia wywiadu w środowisku rodzinnym).

W okresie objętym kontrolą żadne z przebywających w POW nr 3 dzieci nie powróciło do rodziny biologicznej.

(akta kontroli str. 224-226, 467-469, 481-498, 607-622)

Pracownicy Placówki i PCO-W w okresie pracy w POW im. Marii Konopnickiej uczestniczyli²⁵ m.in. w następujących szkoleniach odnoszących się do zagadnień z reintegracji: „Metoda dialogu motywującego z klientem oraz z rodziną”; „Trening umiejętności kontaktu bez przemocy”; „Trening przeciwdziałania przemocy i profilaktyka uzależnień”; „Mediacje rodzinne jako narzędzie pracy pracownika socjalnego”; „Usprawnianie współpracy instytucji pracujących na rzecz dziecka i rodziny, celem wypracowania jednolitych schematów w danych sytuacjach”; „Trening umiejętności prowadzenia mediacji rodzinnych”; „Problematyka interwencji kryzysowej w rodzinie”; „Praca z dziećmi o zaburzonych więzach”; „Doskonalenie umiejętności interpersonalnych w pracy wychowawczej i wspomaganie rozwoju w placówce wsparcia dziennego”; „Diagnoza rodziny”; „Prawo w praktyce-wybrane zagadnienia prawa dotyczące dziecka i rodziny”.

(akta kontroli str. 67-72)

2.9. Przez cały okres pobytu wychowanków w Placówce, wychowawcy podejmowali działania mające na celu nauczenie ich samodzielności i samoobsługi. Służyło temu

²⁵ Począwszy od stycznia 2019 r.

np. wspólne z wychowawcami sporządzanie posiłków, nacisk na utrzymanie porządku w pokojach i rzeczach osobistych, nauka obsługi pralki czy urządzeń stanowiących wyposażenie kuchni, dysponowanie kieszonkowym, samodzielne dokonywanie zakupów. Nauka samodzielności i samoobsługi stanowiła jedną ze sfer rozwoju wychowanków w PPD.

W 2021 r. w terminie określonym w art. 145 ust. 2 ustawy o systemie pieczy zastępczej wyznaczono opiekuna usamodzielnienia dla jednego z wychowanków. Pozostali wychowankowie – z wyjątkiem wychowanki, dla której taki opiekun został wyznaczony przed utworzeniem Placówki – nie osiągnęli wieku do realizacji tego obowiązku.

W ustawowym terminie - ponad miesiąc przed uzyskaniem pełnoletności wychowanki, o której mowa wyżej - do kierownika PCPR²⁶ został przesłany Indywidualny Program Usamodzielnienia Zawierał on elementy wskazane w art. 145 ustawy o systemie pieczy zastępczej, tj. informacje na temat planowanej kontynuacji nauki, działań zmierzających do podjęcia zatrudnienia, zapewniania odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz pomocy w ustaleniu uprawnień do ubezpieczenia zdrowotnego, współdziałania i wspierania w kontaktach z rodziną i środowiskiem.

(akta kontroli str. 143-151, 153, 217-219, 508-515)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W sporządzonych diagnozach psychologicznych dziecka, nie zawarto wymaganych w § 14 ust. 4 pkt 2 i 4 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, wskazań dotyczących programu terapeutycznego oraz pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.

Dyrektor Placówki wyjaśnił, że brak w diagnozach psychofizycznych wychowanków wskazań dotyczących programów terapeutycznych wynika z faktu, że diagnozy opracowywane były wyłącznie przez pedagoga (wakat na stanowisku psychologa). Pedagog nie jest uprawniony do zaleceń terapeutycznych, które należą głównie do kompetencji psychologa. Programy terapeutyczne uwzględniały sugestie pedagoga oraz obserwacje terapeuty i wychowawców. W kwestii braku wskazań do pracy przygotowującej dzieci do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka stwierdził, że wynikało to przede wszystkim z analizy sytuacji podopiecznych. W ocenie zespołu wychowawczego oraz specjalistów żaden z podopiecznych nie kwalifikował się do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka. Główne przyczyny to: niepełnosprawność, liczne problemy zdrowotne, zaburzenia zachowania i emocji oraz wiek dzieci. Ponadto brano pod uwagę dotychczasowe - związane z pieczą zastępczą - doświadczenia dzieci, np. najmłodszy wychowanek trafił do Placówki z zawodowej rodziny zastępczej, która nie była w stanie sprawować nad nim dalszej opieki - rozdzielono go z rodzeństwem, które nadal przebywa w tej rodzinie. Kolejny przykład dotyczy wychowanka rozdzielonego z młodszym rodzeństwem, które trafiło do rodziny

²⁶ Właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie.

zastępczej - chłopiec z dwiema starszymi siostrami został umieszczony w Placówce ze względu na wiek i sprawiane przez niego trudności wychowawcze.

Wychowawca-koordynator stwierdziła natomiast, że powyższe wynikało także z braku zainteresowania utworzeniem rodzin zastępczych przez krewnych wychowanków i niefunkcjonowania na terenie Powiatu rodzin zastępczych zawodowych, które mogłyby przejąć opiekę nad dziećmi o specjalnych potrzebach wychowawczych i terapeutycznych.

(akta kontroli str. 499, 626-645)

2. Sporządzone PPD wychowanków nie zawierały działań długoterminowych, co było niezgodne z § 15 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, zgodnie z którym w PPD określa się cele i działania krótkoterminowe i długoterminowe, uwzględniając w szczególności wiek dziecka, jego możliwości psychofizyczne, sytuację rodzinną i przebieg procesu przygotowania dziecka do usamodzielnienia.

Dyrektor Placówki wyjaśnił, że PPD zgodnie z przyjętą z POW im. Marii Konopnickiej praktyką były sporządzane w miesiącu styczniu na każdy rok kalendarzowy. Brak działań długoterminowych wynikał z przekonania, że określone w PPD działania, są sposobem – drogą do określenia celów krótkoterminowych i długoterminowych. Poinformował, że w Placówce zawsze starano się poprzez plan skupiać na rozwoju dziecka i wyposażyć go w umiejętności warunkujące samodzielne, odpowiednie i społecznie akceptowalne funkcjonowanie. Dodał, że w najbliższym czasie PPD zostaną poprawione z podziałem na działania krótko i długoterminowe.

(akta kontroli str. 143-151, 459-466, 487-495)

3. W Placówce nie prowadzono arkuszy badań i obserwacji psychologicznych wychowanków, co było niezgodne z § 17 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz § 12 pkt 4 Regulaminu organizacyjnego.

Dyrektor wyjaśnił, że nieprowadzenie ww. dokumentacji wynikało z wakatów na stanowisku psychologa, czego główną przyczyną była rozbieżność pomiędzy oczekiwaniami finansowymi kandydatów na to stanowisko a możliwościami placowymi określonymi w tabeli płac w Placówce, niechęcią kandydatów do pracy w godzinach popołudniowych i w dni wolne od nauki szkolnej oraz podstawy zatrudnienia (umowa zawarta na podstawie Kodeksu pracy a nie ustawy Karta Nauczyciela). Dyrektor wyjaśnił, że mając na uwadze konieczność zatrudnienia psychologa, co pewien czas Placówka ponawia zapotrzebowanie w urzędzie pracy – jednak jak do tej pory nie udało się zatrudnić na to stanowisko odpowiedniej osoby.

(akta kontroli str. 41-56, 412-413, 459-466)

4. Niezgodnie z przepisami i zakresami obowiązków opiekę nad wychowankami sprawowali specjaliści i inne osoby niezatrudnione w POW nr 3.

Analiza grafików pracy wychowawców i specjalistów za okres od 1 stycznia do 30 czerwca 2021 r. wykazała, że specjaliści (pedagog i terapeuta), w ramach zawartej z PCOW umowy na pomoc specjalistyczną wychowankom, zamiast wychowawców POW nr 3 sprawowali opiekę nad wychowankami Placówki (dzienną i nocną)

pomimo, że nie powierzono im obowiązków wychowawcy. Zgodnie z ich zakresami obowiązków jako pracowników Centrum, (oraz zgodnie z § 9 Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Opiekuńczo-Wychowawczego²⁷) mogli na rzecz Placówki wykonywać jedynie opiekę specjalistyczną. Realizacja opieki nad wychowankami POW nr 3 przez specjalistów mogła skutkować niepełną realizacją powierzonych im zadań. Opiekę nad wychowankami Placówki dzienną oraz nocną w okresie od 1 do 17 stycznia 2021 r. i nocną w okresie od 18 stycznia do 30 czerwca 2021 r. sprawowały również osoby niezatrudnione w POW nr 3, tj. będące pracownikami POW nr 1 i POW nr 2 i zatrudnione w tych placówkach na stanowiskach wychowawców.

Powyższe było niezgodne z art. 100 ust. 1 -3 ustawy o pieczy zastępczej, zgodnie z którym praca z dzieckiem w placówce opiekuńczo-wychowawczej jest prowadzona przez wychowawcę, który organizuje pracę z grupą dzieci oraz pracę indywidualną z dzieckiem oraz realizuje zadania wynikające z planu pomocy dziecku oraz § 11 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, zgodnie z którym w placówce opiekuńczo-wychowawczej, w godzinach nocnych, opiekę sprawuje co najmniej 1 osoba pracująca z dzieckiem.

Dyrektor Placówki i wychowawca-koordynator wyjaśnili, że konieczność sprawowania opieki nad wychowankami przez specjalistów (pedagoga i terapeutę) wynikała z ograniczeń w zatrudnieniu kadry wychowawczej w POW nr 3 oraz spowodowanych sytuacjami losowymi nieobecności wychowawców (choroba, opieka nad starszymi rodzicami, urlopy na żądanie, urlopy okolicznościowe, zwolnienia lekarskie). W kwestii sprawowania opieki nad wychowankami Placówki przez osoby w niej niezatrudnione wyjaśnili, że w pierwszych dniach stycznia 2021 r. (w okresie ferii zimowych) praca wychowawcza odbywała się w ramach łączenia placówek, co związane było z małą liczbą dzieci, urlopami wychowawców oraz reorganizacją placówek. Przyjęcie takiego rozwiązania w późniejszym okresie wynikało z małej liczby dzieci przebywających na co dzień w pozostałych placówkach, optymalizacji kosztów placowych oraz ograniczenia zatrudnienia, co związane było planowanym remontem pomieszczeń, a w związku z tym przyjęciem do Placówki mniejszej niż wynikająca z zezwolenia Wojewody Lubelskiego liczby podopiecznych.

(akta kontroli str. 5-6, 41-64, 139-140, 208-216, 319-339, 470-475, 624-625)

5. Niedokonywanie ocen sytuacji wychowanków na posiedzeniach Zespołów, o których mowa w art. 135 ustawy o systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 138 ust. 1 ww. ustawy, Zespół ds. okresowej oceny sytuacji dziecka dokonuje oceny sytuacji dziecka w miarę potrzeb nie rzadziej niż co pół roku, a w przypadku dziecka w wieku poniżej 3 lat nie rzadziej niż co trzy miesiące.

Dyrektor Placówki wyjaśnił, że nie występował do Starosty Puławskiego o wydanie rozstrzygnięć dotyczących ciągłości wcześniej wydanych przez niego regulacji, np. zawieszenia prac zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka (zarządzenie Starosty Puławskiego nr 47/2020 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie zawieszenia dokonywania ocen sytuacji dzieci przebywających w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej im. Marii Konopnickiej wydane na podstawie art. 15 zzzzzk ustawy

²⁷ Stanowiącego załącznik do Uchwały nr 562/2021 Zarządu Powiatu Puławskiego z dnia 19 stycznia 2021 r.

z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych²⁸), ponieważ w jego ocenie znamiona tych regulacji wyczerpywała uchwała Rady Powiatu w sprawie utworzenia Placówek. Mając jednak na uwadze doprecyzowanie tych uregulowań w dniu 9 sierpnia 2021 r. wystąpił do Starosty o odrębne wydanie ww. rozstrzygnięć w tych sprawach.

Starosta Puławski wyjaśnił natomiast, że dokonuje aktualizacji wcześniej wydanych wytycznych i przepisów. Zarządzenie w sprawie zawieszenia posiedzeń Zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych przez Powiat zostały wydane 18 sierpnia 2021 r.

(akta kontroli str. 81-86, 282, 459-466, 531-532)

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia, że realizowane w Placówce działania opiekuńczo-wychowawcze stanowiły realną pomoc wychowankom. Odpowiadały działaniom opisanym m.in. w diagnozie psychofizycznej, PPD, planie pracy z rodziną, indywidualnym planie terapeutycznym, a udzielane świadczenia były adekwatne do stwierdzonych zindywidualizowanych potrzeb każdego wychowanka. W realizacji zakładanych dla wychowanków celów krótko i długookresowych oprócz wychowawców aktywnie uczestniczył pedagog i terapeuta oraz współpracujące z Placówką podmioty zewnętrzne. Wzmocnieniu (nawiązaniu) więzi z rodziną biologiczną, służyły działania opisane w „Planach pracy z rodziną wychowanka” i w „Programie współpracy Placówki z rodzinami wychowanków”. Liczba dzieci uczestniczących w zajęciach ze specjalistami była zgodna z ustawowymi wymogami. Niezgodnie z przepisami i zakresami obowiązków opiekę nad wychowankami sprawowały osoby niezatrudnione w Placówce, w tym specjaliści zatrudnieni w PCOW, co mogło skutkować niepełną realizacją powierzonych im w zakresach obowiązków zadań oraz świadczyć o jedynie formalnym podziale POW im. Marii Konopnickiej. Diagnozy psychofizyczne wychowanków nie zawierały wskazań dotyczących programu terapeutycznego i wskazań do pracy przygotowującej dzieci do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka, PPD wychowanków wykazy działań długoterminowych, co naruszało przepisy rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej. W związku z wakatem na stanowisku psychologa dla wychowanków Placówki nie sporządzono arkuszy badań i obserwacji psychologicznych. Wbrew zapisom art. 135 ustawy o systemie pieczy zastępczej nie powoływano Zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dzieci i nie dokonywano okresowych ocen sytuacji dzieci umieszczonych w Placówce.

OBSZAR

3. Działania w domach dziecka podejmowane w związku z wystąpieniem sytuacji epidemicznej spowodowanej COVID-19

Opis stanu faktycznego

3.1. W Placówce obowiązywały procedury postępowania dotyczące zapobiegania zakażeniom wirusem SARS-COV-2, tj.: procedury postępowania dla pracowników w czasie stanu epidemii (obejmujące np. wyznaczenie koordynatora medycznego do

²⁸ Dz. U. poz. 1842, ze zm.

współpracy z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym, obowiązek pomiaru temperatury, zasady postępowania w przypadku wystąpienia u pracownika objawów infekcji dróg oddechowych); procedury postępowania wobec dzieci nowo przyjętych; procedury postępowania wobec wychowanków powracających z urlopowania; procedury postępowania z dziećmi przebywającymi w Placówce (w tym odnoszące się do zasad postępowania mających na celu zapobieganie zarażeniu wirusem, postępowania w przypadku podejrzenia zakażenia wirusem, nauki w formie zdalnej, zakazu odwiedzin, zasad wyjść poza teren Placówki); zasady zwolnień wychowanków; zasady zwolnień do domu wychowanków; zasady odwiedzin; procedury wydawania produktów żywnościowych z magazynu spożywczego.

We wprowadzonych zarządzeniach Dyrektor polecił pracownikom przeprowadzenie rozmów z wychowankami na temat konieczności ograniczenia aktywności poza terenem Placówki, celowości izolacji, konieczności przestrzegania podstawowych zasad higieny oraz zapoznania dzieci z plakatami edukacyjnymi.

Wprowadzone w POW nr 3 procedury były realizowane, a ich treść ulegała zmianom stosowanie do sytuacji epidemicznej panującej w kraju oraz otrzymywanych wytycznych.

(akta kontroli str. 346-411)

Dyrektor wyjaśnił, że w okresie funkcjonowania POW Nr 3, tj. od 1 stycznia 2021 r. nie stwierdzono żadnego przypadku COVID-19. Wskazał na wystąpienie w Placówce m.in. następujących problemów związanych z sytuacją epidemiczną:

- utrudnienia w dostępie do lekarzy specjalistów,
- przerwy w realizacji zajęć rehabilitacyjnych, terapeutycznych i rewalidacyjnych,
- ograniczenie kontaktów z rodzicami i rodziną wychowanków,
- brak współpracy z instytucjami wspierającymi działania wychowawcze – zawieszenie prac zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka.

(akta kontroli str. 459-466)

3.2. Opisane w punkcie 3.1 niniejszego wystąpienia procedury stanowiły realizację wskazówek i zaleceń związanych z postępowaniem w sytuacji epidemicznej, otrzymanych od innych podmiotów głównie przez POW im. Marii Konopnickiej.

W odniesieniu do współpracy (w okresie pandemii) ze służbami sanitarnymi i z innymi podmiotami w szczególności PCPR Dyrektor Placówki wyjaśnił, że polegała ona m.in. na:

- wykonywaniu testów na obecność wirusa SARS-COV-2 wychowankom i pracownikom,
- zaoferowaniu wsparcia psychologicznego wychowankom i pracownikom,
- przekazaniu informacji o całodobowym telefonie zaufania prowadzonym przez Puławskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego w Puławach,
- monitorowaniu sytuacji zdrowotnej w Placówce.

(akta kontroli str. 480, 516-518)

3.3. Wychowankowie zostali wyposażeni w sprzęt komputerowy niezbędny do realizacji obowiązku szkolnego w formie zdalnej zakupiony w ramach Projektu „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-

19". Powyższe nastąpiło na podstawie umów użyczenia zawartych przez POW im. Marii Konopnickiej z Powiatem Puławskim w listopadzie 2020 r. Dyrektor wskazał, że na wyposażeniu POW nr 3 znajdują się również przekazane w ramach Projektu środki indywidualnej ochrony osobistej (maseczki, rękawiczki, środki do dezynfekcji). Wyjaśnił, że w okresie od 1 stycznia 2021 r. nie zgłaszał organowi prowadzącemu zapotrzebowania dotyczącego zwiększenia wydatków w związku z COVID-19, ponieważ nie było takiej potrzeby. Poinformował, że posiadane środki indywidualnej ochrony osobistej są wystarczające i zabezpieczają potrzeby Placówki.

(akta kontroli str. 434-463)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W Placówce realizowano uregulowania wewnętrzne normujące zasady jej funkcjonowania w sytuacji epidemicznej. W okresie trwającej pandemii wychowankom zapewniono warunki niezbędne do realizacji nauki w formie zdalnej.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

1. Dokumentowanie spełnienia przez pracowników Placówki wymagań określonych w art. 98 ust. 3 pkt 1-3 ustawy o systemie pieczy zastępczej.
2. Uwzględnianie w diagnozach psychofizycznych wychowanków wskazań dotyczących programu terapeutycznego i pracy przygotowującej dziecko do umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.
3. Zawieranie w sporządzanych dla wychowanków planach pomocy dziecku działań długoterminowych, o których mowa w § 15 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.
4. Zapewnienie sporządzania dla wychowanków arkuszy badań i obserwacji psychologicznych.
5. Zapewnienie opieki nad dziećmi przez wychowawców zatrudnionych w Placówce, zgodnie z obowiązującymi przepisami.
6. Dokonywanie okresowych ocen sytuacji wychowanków zgodnie z obowiązującymi w Placówce przepisami.

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Lublinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 27 października 2021 r.

Kontroler
Iwona Pacwa
Główny specjalista kontroli
państwowej

p.o. Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie

Edward Szempruch

.....
Podpis

.....
Podpis